

Prøveksamensbilag B-niveau

Tema: Økonomi: Velfærd og fordeling

Bilag:

1. ""Debat. Velfærd. Staten sikrer vækst i det private" af Bent Greve. Politiken d. 6. februar 2015.
2. "Vi skal simpelthen ud af vækstboblen" af Johanne Schmidt- Nielsen (EL). Politiken d. 11. juni 2015.
3. "Topøkonomer: Finansloven skal holdes i stram snor" af Lars Erik Skovgaard m.fl. Berlingske d. 30. juli 2014.
4. "Danmark en af globaliseringens sande vindere", Politiken.dk d. 20. april 2014. Uddrag.
5. Samfundsstatistik 2014, Columbus. Figur 16.3 og 16.4. + Tabel 17.2. Desuden figur fra Dansk Erhvervs økonomiske prognose, februar 2015.

Med henblik på prøven skal du udarbejde en synopsis, der indeholder følgende elementer:

- en samfundsfaglig problemformulering formuleret som et overordnet spørgsmål ("sagen").
- heraf udledte problemstillinger (underspørgsmål) på de taksonomiske niveauer
- undersøgelse af problemstillinger ved brug af det udleverede materiale og viden, begreber, metoder og teorier fra kernestoffet SAMT materiale, du selv har fundet.
- evt. henvisninger til eksempler fra undervisningen, herunder faktuel og aktuel viden
- diskussion af en eller flere problemstillinger
- delkonklusioner som svar på problemstillingerne
- en samlet konklusion som svar på problemformuleringen

Synopsis, der har karakter af talepapir medbringes til prøven i 3 eksemplarer - 1 til censor, 1 til underviser og 1 til dig selv. Det gælder også det materiale, du selv har fundet.

Det vedlagte bilagsmateriale skal du også huske at medbringe til prøven.

GOD FORNØJELSE!

Helsingør Gymnasium, forår 2016

2u Sa

Eksaminator: Ulrik Knudsen

Censor: xxxxxxxxxxxx

BILAG 1.

Debat: Velfærd. Staten sikrer væksten i det private

Politiken 06.02.2015

Analyse En stor offentlig sektor sikrer kompetente og fleksible medarbejdere, økonomisk tryghed samt vækst og innovation. Til gavn for den private sektor.

af BENT GREVE

Nogle vil have nulvækst i de offentlige udgifter. Andre vil have den offentlige sektor gjort mindre.

Bag disse udtalelser ligger indirekte en vurdering af, at den offentlige sektor er en byrde for samfundsudviklingen og forhindrer især det private erhvervsliv i at vokse og udvikle sig.

Men synspunkterne synes at bygge på en manglende forståelse af den store betydning, en god og velfungerende offentlig sektor har for samfundets udvikling.

Her skal først gives et par enkelte eksempler til at illustrere denne betydning.

De fleste ved godt, at uden daginstitutioner ville mange ikke kunne være på arbejdsmarkedet, da de ville være tvunget til at blive hjemme og passe børnene, eller de ville få færre børn, end de gør i dag.

Uden gode uddannelser ville arbejdsstyrken ikke være så velkvalificeret, at den kan møde nye udfordringer.

Bygge- og anlægssektoren har nydt godt af offentlige indkøb og ditto støtte under den finansielle krise, ligesom en række banker har været dybt afhængige af offentlig finansiel støtte.

DE PRIVATE virksomheder har stor brug for den offentlige sektor - ikke kun i forbindelse med økonomiske kriser.

Tal fra Produktivitetskommissionen for året 2012 viste, at den offentlige sektor købte ind for ca. 300 mia. kr. hos private leverandører.

Store dele af den private sektor er dermed på afgørende områder afhængige af den offentlige sektor for at kunne afsætte deres varer og tjenester.

Det offentlige leverer desuden en række ydelser - det være sig eksempelvis infrastruktur, børnepasning samt uddannelse af kvalificeret arbejdskraft - som har stor betydning for virksomhederne.

Men derudover har det offentliges indkøb historisk set bidraget til udviklingen af ny teknologi og nye produkter - ikke kun i Danmark. I USA menes offentlige investeringer eksempelvis at have påvirket den innovative udvikling ganske markant.

Der er ligeledes blevet argumenteret for, at 77 af de 88 vigtigste innovationer begået i perioden fra 1971 til 2006 var komplet afhængige af offentlig forskningsstøtte - i hvert fald til at begynde med.

En offentlig sektor, som stiller krav og efterspørger produkter, kan dermed være helt central for udviklingen af nye varer og tjenester og for, at der kan skabes job.

Den offentlige sektor har dermed en endog meget stor betydning for, at den private sektor kan vokse og udvikle sig - og er ikke kun en byrde og hæmsko for udviklingen, som det ofte fremstilles.

Således betragtet burde den private sektor faktisk - sat lidt på spidsen - drømme om en større offentlig sektor, for offentligt vækst kan sikre efterspørgsel efter produkter produceret i den private sektor og på den måde give muligheder for fortsat udvikling.

Oftentimes glemmes det også, når størrelsen på den offentlige sektor er til debat, at social tryghed eller utryghed har betydning for de økonomiske konjunkturer.

Udsvingene bliver væsentligt mindre, end de ellers ville blive, når forbrugerne er trygge. De seneste år har vi set, at mange ikke har turdet bruge så mange penge på privatforbrug, fordi de er bekymrede for den fremtidige udvikling, som det kan ses af figuren her på siden.

En udtalt frygt er, at hvis de skulle blive ledige, vil deres økonomiske sikkerhedsnet faktisk være meget beskedent.

En større økonomisk tryghed - og ikke mindre, som der indimellem argumenteres for med forslag om at sænke sociale ydelser - vil dermed også kunne bidrage til, at efterspørgslen efter virksomhedernes produkter bliver øget.

DEN PRIVATE sektor har med andre ord en stor interesse i en velfærdsstat, der er bedre til at sikre sine borgere, fordi det mindsker den økonomiske utryghed i familierne og dermed kan give et mere stabilt privatforbrug. Det danske velfærdssamfund fremhæves ofte i internationale sammenligninger. Det ville være godt, om det fik flere til at tænke over, at den sociale og innovative velfærdsstat faktisk bidrager med mange positive og vigtige elementer til det danske samfunds udvikling.

FOR EN GOD ordens skyld er dette ikke et argument for, at vi ikke fortsat skal forsøge at blive mere effektive, hvor vi kan.

Det er derimod et ønske om, at vi i langt højere grad husker på, at den offentlige og private sektor skal spille sammen, og at en velfungerende offentlig sektor faktisk er helt afgørende for udviklingen i den private sektor. Dermed er det også et opgør med myten om, at øget vækst bedst kommer ved at sænke skatter og afgifter - formentlig snarere tværtimod.

Bent Greve er professor ved Institut for Samfund og Globalisering på Roskilde Universitet. Analysen er baseret på argumenter fra bogen 'Den sociale og innovative velfærdsstat', der er udkommet på Hans Reitzels Forlag.

BILAG 2.

Politiken d. 11. juni 2015.

Vi skal simpelthen ud af vækstboblen

JOHANNE SCHMIDT-NIELSEN politisk ordfører, Enhedslisten

Jeg er rystet over, hvor lidt klimaet fylder i valgkampen. I de partilederrunder og debatter, jeg har deltaget i, har klimaet ikke været et tema én eneste gang.

Det er vanvittigt. For hvis vi ikke stopper klimaforandringerne, hvis vi bare fortsætter ud over kanten, kan diskussioner af medicinpriser, dagpenge og ældrepleje i virkeligheden være ganske overflødige. Så kommer vi til at stå over for nogle udfordringer og nogle udgifter, som vi i dag har svært ved at forstå rækkevidden af. Udfordringer, som kan true vores velfærdssamfund.

Hvis vi ikke gør noget, kommer vi til at poste milliarder og atter milliarder i at forhindre oversvømmelser og alle de andre skader, klimaforandringer hiver med sig. For eksempel kan klimaforandringerne gøre det væsentlig vanskeligere at dyrke mad i Europa. Det kan i den grad gøre det svært for os at få råd til velfærd i fremtiden.

Og det er ikke nok at smide et par ekstra vindmøller op rundt omkring. Vi bliver nødt til at gå helt til problemets rod. Vi kan ikke blive ved med at puste økonomien op med endnu mere forbrug.

Vi skal simpelthen ud af vækstboblen. Hvis vi bliver ved med at fyre kul på væksttoget, kræver det nemlig, at vi skal løbe stærkere, arbejde mere og skrue drastisk op for vores forbrug. Det vil skade vores natur og vores klima uopretteligt. Og måske er det heller ikke det, mange os ønsker med vores liv.

Vi kan gå i en helt anden retning. Vi kan beslutte, at vi vil holde os inden for, hvad kloden kan klare. At vi vil skabe udvikling på en anden måde end ved at løbe hurtigere og skrue forbruget endnu mere i vejret.

Men vil det ikke betyde, at vi kommer til at mangle penge til velfærden? Nej, tværtimod. Vi vil få en anden velfærd med nogle andre behov. I dag skaber det for eksempel et voldsomt pres på sundhedsvæsenet, at vi bliver syge af forureningen omkring os. Vi bliver syge af

luftforurening, flere får kræft eller skal behandles for barnløshed, fordi vi vokser op med skadelige kemikalier i mad og legetøj, fra vi er helt små.

270.00 danskere lider i dag af stress, viser en opgørelse fra Det Nationale Forskningscenter. Måske fordi der konstant bliver skruet op for det præstationsræs, som er nødvendigt for at holde vækstøkonomien kørende. Det kan hverken vi eller naturen holde til i længden.

Hvis vi omstiller os til et samfund med meget færre skadelige kemikalier i mad og drikkevand, uden luftforurening og med et arbejdsliv, vi kan holde til hele livet, kan vi bruge pengene i velfærden på en helt anden måde.

Vi kan i fællesskab tage hånd om at skabe flere arbejdspladser. Vi skal droppe reformer, der skal presse folk op i tid. Vi kan blive meget bedre til at dele arbejdstiden mellem os. Mange børnefamilier knokler derudad, mens de har små børn og drømmer om mere tid til hinanden. Imens er der arbejdsløse, der drømmer om at få et job. Ved at deles om arbejdet kan vi få flere ind på arbejdsmarkedet uden at puste økonomien og forbruget op. I stedet for at skade vores natur og klimaet kan vi bruge udviklingen til at give os mere tid og menneskeligt overskud.

Samtidig er der brug for, at vi udvikler ny teknologi, så vi kan skabe et samfund, hvor vi får al energi fra sol, vind og vand, hvor vi genbruger alt, og hvor vores landbrug er økologisk, så vi kan dyrke mad på naturens præmisser uden at ødelægge vores natur og vores drikkevand.

De teknologier, der kommer ud af den omstilling, er der brug for i hele verden. Det skaber arbejdspladser. Det giver os noget at leve af og bygge vores velfærd på – uden at vi ødelægger vores egne livsbetingelser her på planeten.

Hvis vi skal nå dertil, bliver vi nødt til at have den grønne omstilling med i alt, hvad vi gør. Det skal være det bærende princip i vores økonomiske udvikling. Derfor skal vores landbrug, den måde vi transporterer os på og vores erhvervsliv indordne sig under og bidrage til den grønne omstilling.

Vi skal også tænke grøn omstilling ind i vores uddannelser. Især på erhvervsskolerne skal vores unge få kendskab til, hvordan man for eksempel bygger bæredygtigt med lavt energiforbrug og med materialer, der belaster vores natur og vores klima mindst muligt.

Vi skal give bedre plads til nye forretningsideer, der bidrager til, at vi skaber mindre affald og mindre forurening. Der er heldigvis masser af mennesker med gode ideer. Vi skal bare som fællesskab vælge den sorte vækst fra og gøre én ting klart: Grøn omstilling skal være rettesnoeren for hele vores samfunds udvikling. Det er det, der skal til for, at vi også i fremtiden har et trygt samfund med en stærk velfærd.

BILAG 3.

Topøkonomer: Finansloven skal holdes i stram snor

Berlingske 30.07.2014

Advarsel. Der er ikke plads til at uddele gaver og lempe finanspolitikken, når finansloven for valgåret 2015 skal landes i efteråret, vurderer en række topøkonomer.

af Lars Erik Skovgaard og Laurits Harmer Lassen

Selv om der senest næste år skal afholdes folketingsvalg i Danmark, skal regeringen se bort fra alle fristelser til at uddele store økonomiske gaver, når finansloven for 2015 skal forhandles på plads. Det mener en lang række økonomer, der alle anbefaler en stram finanslov for næste år.

Lader politikerne pengene strømme ud af statskassen, vil det både skade konkurrenceevnen og arbejdsmarkedet samt bringe Danmark i fare for at indkassere en advarsel fra EU.

Økonomerne fremhæver, at fremgangen i dansk økonomi efterhånden er så tydelig, at det i øjeblikket er svært at få øje på gode argumenter for at lempe finanspolitikken.

Samtidig er det offentlige underskud uhyre tæt på de grænser, som EU tillader, og der er derfor kun et yderst minimalt råderum for at stimulere dansk økonomi yderligere.

»Politikerne bør set ud fra et økonomisk synspunkt være tilbageholdende, selv om næste år formentlig bliver et valgår. Man bør afholde sig fra eventuelle fristelser til at lade det offentlige forbrug stige mere end planlagt,« siger cheføkonom i Danske Bank, Steen Bocian.

Regeringen har planlagt en mindre stramning, hvor det eksempelvis er planen at lade de offentlige investeringer falde med næsten otte procent. Men ofte gennem historien har skiftende regeringer droppet gamle løfter og delt gaver ud til vælgerne, når der er valgår.

Økonomerne peger dog på, at beskæftigelsen og det private forbrug nu med sikkerhed er på vej op, mens underskuddet på de offentlige finanser stiger.

Makroøkonom i Sydbank, Peter Jakobsen, kalder det af samme grund »at puste til ilden«, hvis finansloven for næste år indeholder lempelser, der øger de offentlige underskud.

»En ekspansiv finanspolitik i en tid, hvor opsvinget i forvejen er på vej, kan gøre det vanskeligt at få arbejdskraft i flere sektorer, og det kan føre til et lønpres, der skader vores konkurrenceevne,« siger han.

Omtrent samme melding kommer fra økonom Joachim Borg Kristensen fra Nykredit, seniorøkonom Niels Rønholt fra Jyske Bank og økonomiprofessor ved Aarhus Universitet, Torben M. Andersen, der alle anbefaler en finanspolitisk opstramning.

I sidste måned pegede nationalbankdirektør Lars Rohde tilsvarende på, at dansk økonomi til næste år vil være så langt henne i et opsving, at finanspolitikken bør strammes.

De fleste venter, at regeringen vil satse på en finanslov med Enhedslisten, hvor man med betydelige investeringer i offentlige velfærdsydelser appellerer til de socialdemokratiske kernevælgere. I

Enhedslisten udtaler finansordfører Frank Aaen, at man ikke har et ønske om at øge underskuddet markant, men han fastslår samtidig, at et større offentligt forbrug bliver et vigtigt krav til finansloven.

BILAG 4.

”Danmark en af globaliseringens sande vindere”, Politiken.dk | 20.04.2014 (uddrag)

Tysk tænketank har undersøgt virkningen af de seneste 20 årsglobalisering. Taberne er de fattige lande.

Danmark og en række andre EU-lande vinder på globaliseringen. Det skader ikke vores økonomi, at masser af arbejdspladser flytter ud af landet. Hvad vi taber på gyngerne, får vi ind på karrusellerne.

Det viser den seneste i en række store analyser af globaliseringens betydning for vores økonomi. Undersøgelsen, der er den hidtil mest omfattende, er lavet af analyseinstituttet Prognos for den pengestærke tyske Bertelsmann-stiftelse. Den omfatter de 42 økonomisk stærkeste lande i verden.

Ud over de højtudviklede industrilande hører en række såkaldte tærskellande som f.eks. Brik-landene, Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika, med blandt de 42 økonomier.

Finnerne står øverst på listen

For et stort europæisk land som Tyskland har globaliseringen alene betydet en ekstra indtægt på 100 milliarder euro (750 mia. kr.) hvert år fra 1990 til 2011. Det svarer til 20 procent af væksten i tysk økonomi. Samlet er det tyske bruttonationalprodukt øget med 2 billioner euro (15 billioner kr.) i undersøgelsesperioden.

Og så er Tyskland er ikke engang med på sejrsskamlen. Der står Finland på 1.-pladsen, Danmark på 2.-pladsen og Japan som nummer 3, hvis vi ser på den absolutte vækst i borgernes indkomst i perioden, bedømt i forhold til vores voksende grad af globalisering. Tyskland må tage til takke med en 4.-plads. (se grafikken i bunden af artiklen).

I løbet af de sidste to årtier har globaliseringen frem for alt øget velstanden i industrinationerne

Europa mest globaliseret

Danmark er et af de mest globaliserede lande i verden. Vi er i særlig stor udstrækning knyttet til internationale handelsnetværk. Nr. 1 er Irland, nr. 2 er Holland, nr. 3 er Belgien, nr. 4 er Storbritannien, og nr. 5 er Danmark. Først derefter følger andre EU-lande som Sverige og Østrig, Ungarn og Finland. Eneste ikke-EU-land på top-10 er Schweiz, listens nr. 9.

Helt nede i bunden af globaliseringslisten ligger Rusland, Kina, Brasilien, Argentina og Indien. Disse lande handler, målt i forhold til deres størrelse, i høj grad med sig selv.

(...)

Samtidig fremgår det klart af undersøgelsen, at finanskrisen i 2008 betød et knæk i vækstkurverne i Europa og USA. Globaliseringen sker på meget forskellige niveauer, og nogle tidligere stærke økonomier som Italiens, Spaniens, Portugals og Grækenlands er stadig hårdt ramt. Det slår ud på statistikkerne.

(...)

Desuden er f.eks. EU eller et stort land som USA på ingen måde alene sikret en dynamisk økonomi gennem voksende handel med udlandet. EU og USA har store indre markeder, der har afgørende betydning for vores økonomiske velbefindende.

De mindre gode nyheder er paradoksalt nok, at taberne i globaliseringen, målt efter samme kriterier som Danmark og Finland er de såkaldte tærskellande, bl.a. Brik-landene. Altså de lande, der ofte beskyldes for at rende med vores arbejdspladser. Disse lande skraber bunden sammen med fattige EU-lande som Rumænien og Bulgarien.

»I løbet af de sidste to årtier har globaliseringen frem for alt øget velstanden i industrinationerne. Tærskellande og udviklingslande har i sammenligning profiteret mindre«, hedder det i rapporten, der på denne måde bekræfter, at den, som meget har, skal mere gives.

(...)

Et godt retssystem er en betingelse for økonomisk vækst

Rapporten bygger på en lang række forudsætninger og allerede eksisterende statistikker. Forskerne har ladet forskellige scenarier køre gennem datamaskinerne og fået mængder af spændende resultater frem. De er vægtet med 60 procent økonomiske komponenter, 20 procent sociale og 20 procent politiske.

Blandt de sociale og politiske komponenter er retssystemet og uddannelsessystemet. »Et gennemført retssystem gælder som en vigtig forudsætning for en høj økonomisk vækst« hedder det.

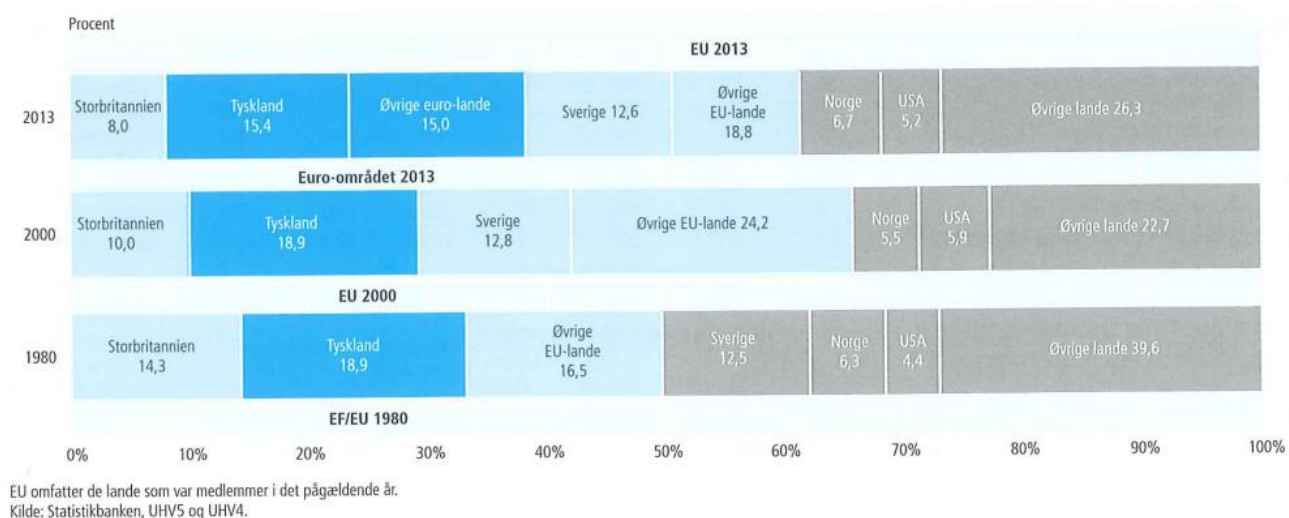
(...)

BILAG 5.

Figur 1:

Eksporten fordelt på bestemmelseslande i procent

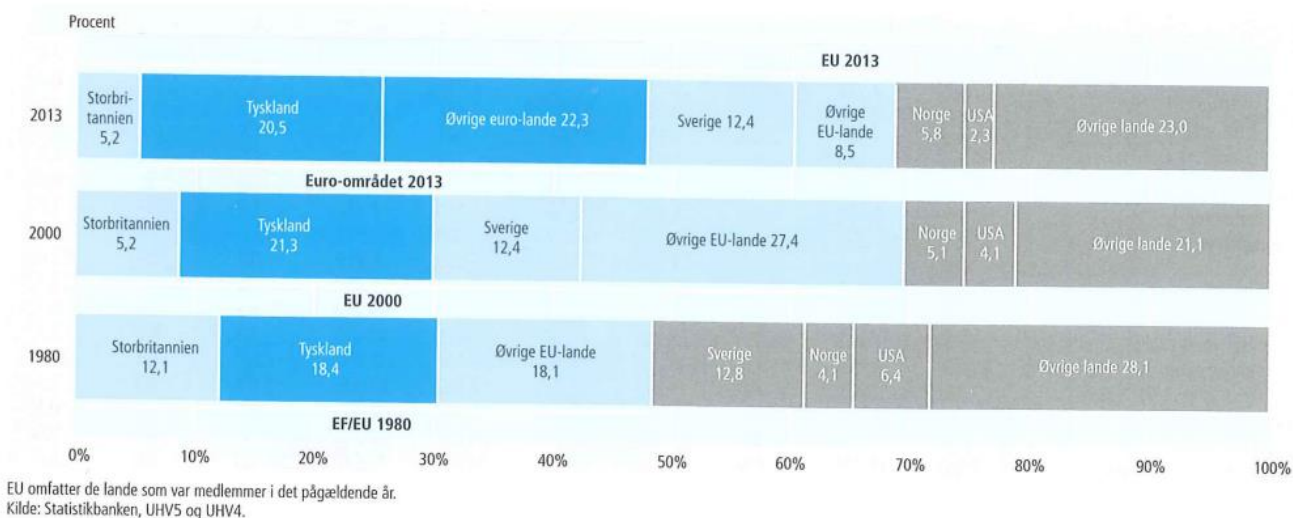
Figur 16.3

Figur 2:

Importen fordelt på oprindelseslande

Figur 16.4

Samfundsstatistik 2014, figur 16.3. og 16.4.

Begge figurer illustrerer hhv. den danske eksport/import.

Tabel 1:

Økonomisk vækst i udvalgte lande

17.2

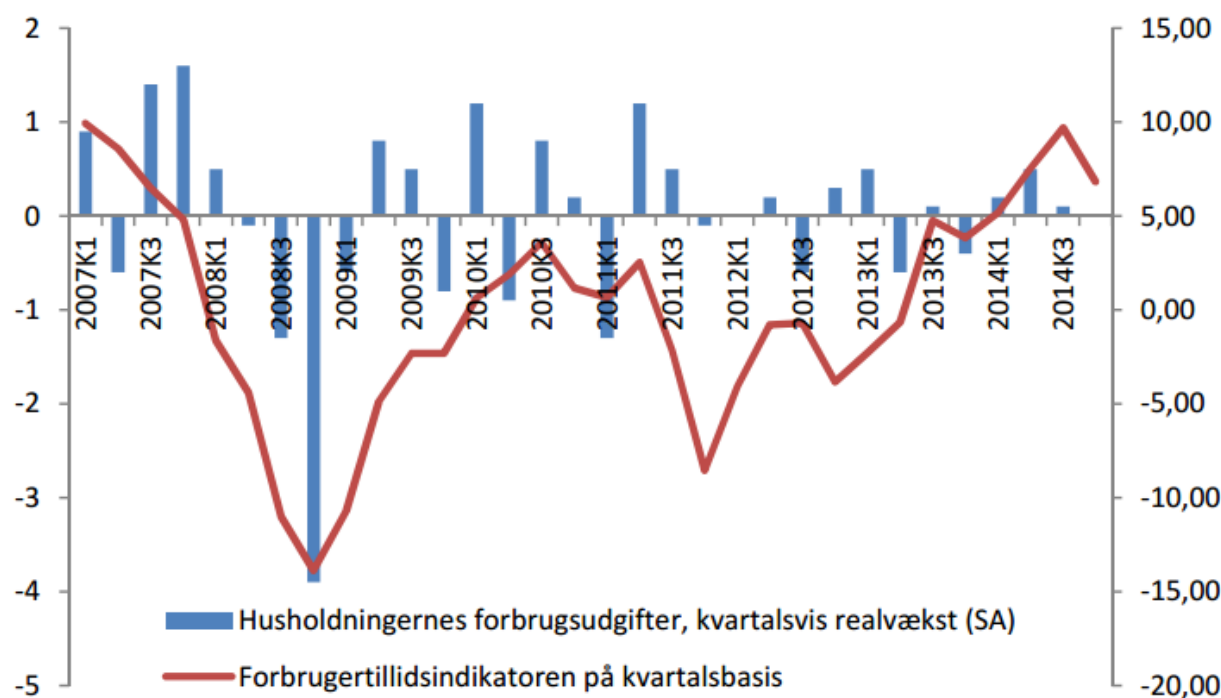
2013	Årlig stigning i BNP (faste priser) i pct.										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Tyskland	0,7	0,8	3,9	3,4	0,8	-5,1	3,9	3,4	0,9	0,5	
Frankrig	2,3	1,9	2,7	2,2	-0,2	-3,1	1,6	2,0	0,0	0,3	
Italien	1,6	1,1	2,3	1,5	-1,2	-5,5	1,7	0,6	-2,4	-1,8	
Holland	2,0	2,2	3,4	3,9	1,8	-3,7	1,5	1,0	-1,3	-0,8	
Irland	4,2	6,1	5,5	5,0	-2,2	-6,4	-1,1	2,2	0,2	-0,3	
Spanien	3,3	3,6	4,1	3,5	0,9	-3,8	-0,2	0,1	-1,6	-1,2	
Euro-landene samlet	2,0	1,8	3,4	3,0	0,2	-4,4	1,9	1,6	-0,6	-0,4	
Danmark	2,3	2,4	3,4	1,6	-0,8	-5,7	1,4	1,1	-0,4	0,4	
Sverige	3,7	3,2	4,5	3,4	-0,8	-5,0	6,3	3,0	1,3	1,5	
Storbritannien	3,2	3,2	2,8	3,4	-0,8	-5,2	1,7	1,1	0,3	1,7	
Polen	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,6	3,9	4,5	1,9	1,6	
USA	3,8	3,4	2,7	1,8	-0,3	-2,8	2,5	1,8	2,8	1,9	
Japan	2,4	1,3	1,7	2,2	-1,0	-5,5	4,7	-0,5	1,4	1,5	
Norge	4,0	2,6	2,3	2,7	0,1	-1,6	0,5	1,3	2,9	0,6	
Tyrkiet	9,4	8,4	6,9	4,7	0,7	-4,8	9,2	8,8	2,1	4,0	
Sydkorea	4,9	3,9	5,2	5,5	2,8	0,7	6,5	3,7	2,3	3,0	
Kina	10,1	11,3	12,7	14,2	9,6	9,2	10,4	9,3	7,7	7,7	
Indien	8,3	9,1	9,3	9,9	6,1	5,2	11,1	7,8	4,9	4,5	
Brasilien	5,7	3,2	3,9	6,1	5,2	-0,3	7,5	2,7	1,0	2,3	
Rusland	7,2	6,4	8,2	8,5	5,2	-7,8	4,5	4,3	3,4	1,3	
Sydafrika	4,6	5,3	5,6	5,5	3,6	-1,5	3,1	3,6	2,5	1,9	

Kilde: OECD, "Economic Outlook", nr. 95, maj 2014.

Samfundsstatistik 2014, tabel 17.2.

Figur 3:

Forbrugertillid og realvækst i det private forbrug, 2007-2014

Kilde: Danmarks Statistik (FORV1 og NKN1). Forbrugertilliden målt på højre skala.

Dansk Erhvervs Økonomiske Prognose, februar 2015

<https://www.danskerhverv.dk/Nyheder/Documents/Analyser/Oekonomisk-prognose/Oekonomisk-prognose-februar-2015.pdf>